

EL JACIMENT DE SOLERS (SANT PERE DE RIBES) I ALGUNES NOTES SOBRE EL POBLAMENT IBÈRIC I ROMÀ A LA COMARCA DE GARRAF (BARCELONA)

L'any 1924, A. Romaní esmentava «la recent troballa de diferents testos de tipus ibèric en el bosquet enfront de la Masia Solers».¹ Les referències posteriors segueixen assenyalant-hi fragments de ceràmica ibèrica llisa sense especificar més.² Durant aquests darrers anys distintes persones han visitat de nou el lloc (I.G.C. full 447, 1:50.000, long. 5° 26' 20", lat. 41° 14' 50") i s'ha comprovat que les restes arqueològiques s'escampen per tot el vessant sud de l'extrem sud-oest d'una petita serra muntanyosa, els dos vessants de la qual descendeixen suaument fins a entrar en contacte amb les terres planes dedicades al conreu de la vinya. Pel cim careneja la carretera BV-2112 que comunica Sant Pere de Ribes amb Vilanova i la Geltrú.

Pràcticament la totalitat de les troballes corresponen a material ceràmic molt fragmentat i rodat, entre el qual es pot distingir:

— Amfora massaliota: fragments amorfs i una nansa; una vora (fig. 2, n.º 1) imitació del tipus 7 de M. Py, freqüent durant tot el segle —IV, sobretot vers el —300, i encara conegut a principis del segle —III;³ una vora del tipus 8 de M. Py, testimoni sobretot en el segle —III i a principis del —II (fig. 2), també de pasta no massaliota, amb abundant desgreixant de quars molt visible.

— Amfora púnico-ebussitana: frags. amorfs i una vora PE-17 data-ble entre el 200 i el 120 a. C. amb perduració d'ús durant el segle —I (fig. 2, n.º 3).⁴

— Amfora púnica: dues vores C2 (fig. 2, n.º 4).

1. AMADOR ROMANÍ, *Una sepultura protohistòrica en el torrent de Sant Joan*, en *Butll. Assoc. Alumn. Obrers de l'Esc. Industrial de Vilanova i la Geltrú*, juliol de 1924, pàg. 10.

2. ALMAGRO-SERRA-COLOMINAS, *Carta Arqueològica de España. Barcelona*, C.S.I.C., Madrid, 1945, pàg. 182; ALBERT FERRER, *El poblamiento ibérico del Panadés y extensiones*, en *Ampurias*, IX-X, 1947-48, pàg. 277.

3. MICHEL PY, *Quatre siècles d'amphore massaliète. Essai de classification des bords*, en *Figlina*, Documents du Laboratoire de Céramologie de Lyon, n.º 3, 1978, pàgs. 1-23.

4. JUAN RAMÓN, *La producción anfórica púnico-ebusitana*, Delegación del Ministerio de Cultura, Eivissa, 1981.

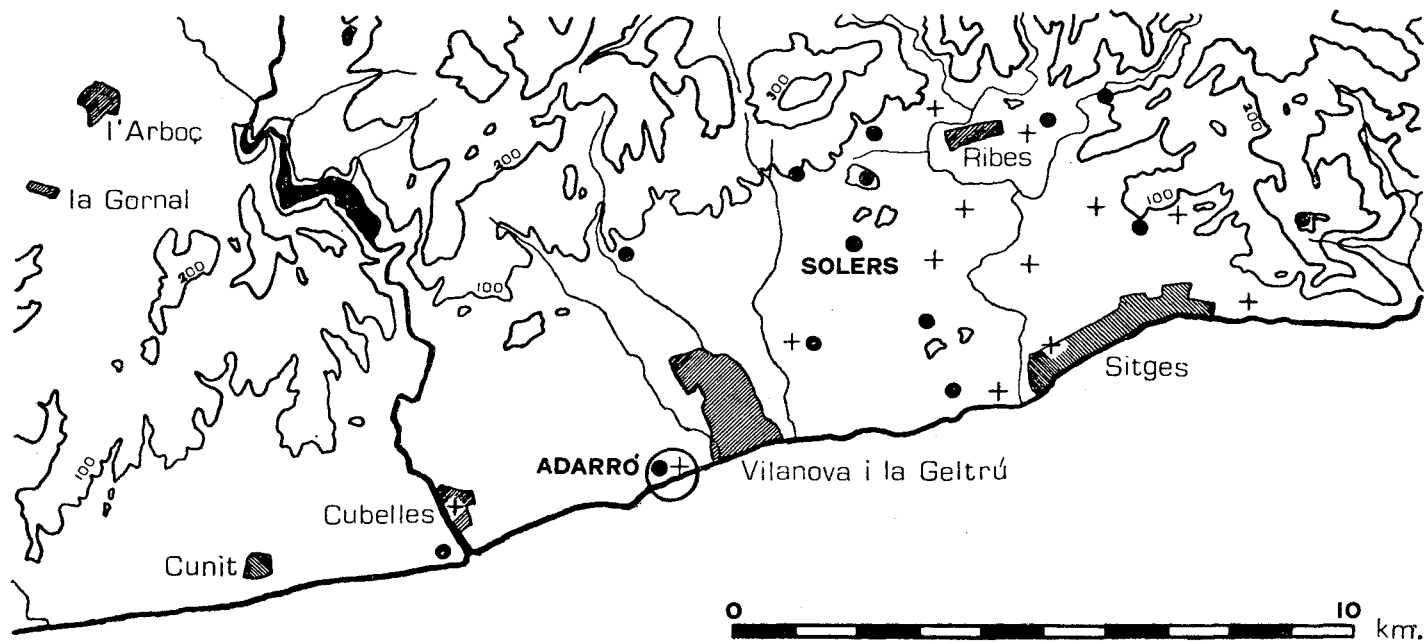

Fig. 1. — Alguns dels principals jaciments ibèrics (●) i romans (+) a la zona litoral de la comarca del Garraf.

— Algun fragment d'àmfora greco-itàlica i gran quantitat d'ells de tipus itàlic Dressel I (fig. 2, n.º 5).

— Ceràmica de vernís negre (9 frags.), entre la qual hem pogut identificar un peu de precampaniana, un fragment del tipus A, un peu del B i tres peus del tipus A tardà.

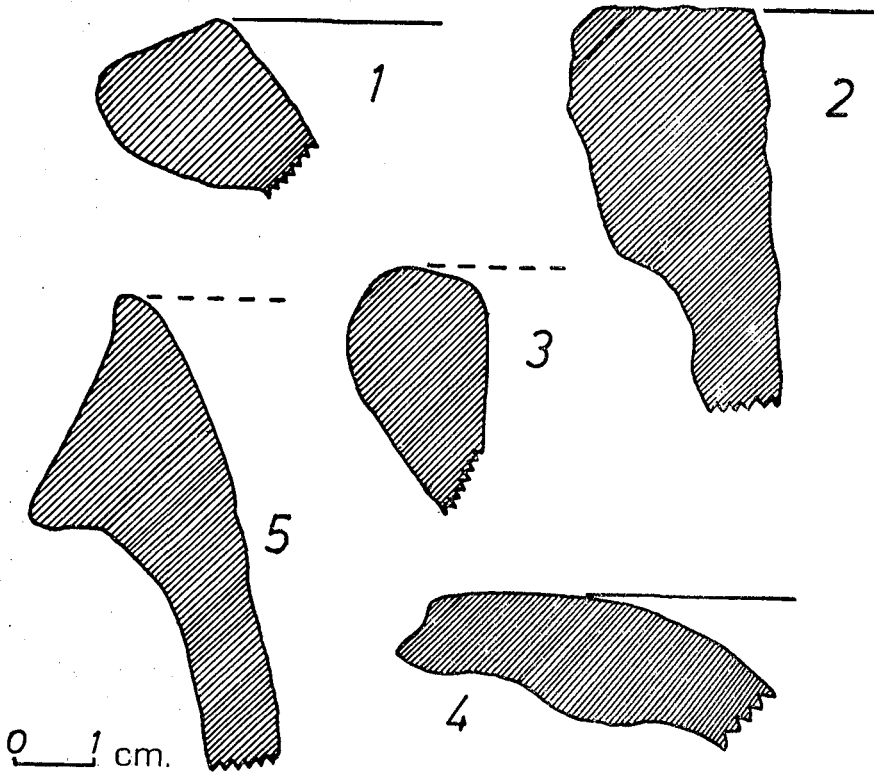

Fig. 2. — Vores d'àmfores del jaciment de Solers (Sant Pere de Ribes).

— Un petit percentatge de ceràmica feta a mà.

— Gran quantitat de ceràmica ibèrica llisa no pintada de formes i pastes diferents. Entre les vores destaquen les horitzontals atribuïbles a àmfores de boca plana.

— L'utilatge lític està representat per una pedra sorrenca polida amb traces d'ús, segurament part d'un molí barquiforme.

El jaciment de Solers, gràcies a la seva abundància de materials significatius, és un dels que millor documenta a la comarca una ocupació continuada, que pot situar-se entre el segle —IV i un moment avançat del segle —I. Però poca cosa més podem dir sense endinsar-nos en el terreny de les suposicions agosarades. És el problema dels jaciments, on tota la

informació s'ha d'extreure de llurs característiques topogràfiques i dels materials de superfície, sempre molt fragmentats i sense context. Tanmateix creiem que no s'ha de desestimar aquest tipus de dades, sovint les úniques existents. És cert que si s'estudia un sol jaciment aïlladament poca serà la informació que se'n podrà extreure, però els resultats variaran substancialment si s'investiga una zona geogràfica sencera. Una visió global permet analitzar les relacions espacials entre els distints jaciments i llur evolució al llarg del temps, i d'aquí inferir dades sobre la densitat de població i l'ús i propietat de la terra. La comparació de llurs troballes superficials pot revelar en alguns casos diferències no atribuïbles simplement a l'atzar, sinó que responguin a diferències reals del tipus d'ocupació. Però això sols es podrà aconseguir si hi ha un plantejament tipològic previ. S'han d'elaborar tipologies que siguin adequades a la classe d'informació que es busca, basades en criteris significatius no solament formals, sinó també de tipus funcional i tecnològic. Ara bé, quins són els materials que millor poden indicar-nos les distintes activitats realitzades en un d'aquests jaciments? La resposta no és certament fàcil, i variarà segons la zona geogràfica. Cal tenir en compte que el món ibèric presenta a nivell «comarcal» més diferències de les que sembla a primera vista.

Un acurat tractament estadístic pot ajudar a distingir diferències qualitatives (presència o no presència de determinats elements) i quantitatives. De tota manera s'ha de reconèixer que el grau de fiabilitat estadística depèn de molts factors, la majoria dels quals escapen al control de l'arqueòleg. Cal evitar les comparances entre jaciments no homogenis cronològicament, car les diferències podrien no deure's aleshores a característiques funcionals, i també entre aquells que han proporcionat un nombre de materials poc nombrós o molt desproporcionat. La prospecció superficial permet amb pocs mitjans l'elaboració d'hipòtesis de treball, però no s'ha d'oblidar que són les excavacions les que proporcionen dades més exhaustives i fiables. S'han de combinar els dos mètodes per tal d'assolir un coneixement global de cada àrea geogràfica.

Als darrers anys diverses persones han prospeccionat intensament el sector sud-oriental de la comarca de Garraf (termes municipals de Sant Pere de Ribes i Sitges). Encara que les dades obtingudes no han estat elaborades encara, oferim a continuació unes notes preliminars sobre el seu poblament en època ibèrica i romana.

Es tracta d'un poblament ibèric que apareix ja format culturalment, sense precedents directes anteriors (sols es coneixen a la zona dos jaciments amb materials del Bronze final, un d'ells a dins d'una cova). En els casos de major fiabilitat estadística la cronologia inicial cal situar-la dins del segle —iv. Per raons topogràfiques, de densitat de poblament i de quantitat i dispersió de restes sembla tractar-se d'un poblament dispers, segurament d'una sola «casa».

Dos jaciments, situats al cim de muntanyes i molt allunyats de les terres conreables, no semblen correspondre a llocs d'assentament, ja que llurs materials es diferencien dels de la resta de jaciments per raons cronològiques i tipològiques. No és clara llur significació.

Els punts ocupats estan a les planes situades al peu de les muntanyes, just a la zona de contacte, i als cims o vessants de suaus elevacions del terreny sense cap mena de valor defensiu. Les zones interiors del massís de Garraf que foren poblades són les poquíssimes que tenen terres conreables fèrtils. Malhauradament la regió muntanyosa és poc coneguda encara, per les dificultats que suposa la prospecció d'un terreny tan abrupte i cobert de vegetació. La majoria de jaciments amb materials abundants sembla perdurar fins al segle —I, excepte alguns pocs que arriben fins al canvi d'era o fins i tot a les primeres dècades del segle I d. C.

A partir dels inicis del segle —II i fins a començaments del segle I d. C. es produeixen variacions en el poblament. Apareixen nous assentaments, la majoria dels quals semblen ser *villae* (se'n coneixen tres amb estructures arquitectòniques i els altres acostumen a proporcionar fragments d'*opus signinum* i *tegulae*), però no és segur que ho fossin ja des dels moments inicials.⁵ Hi ha dos jaciments que no posseeixen materials constructius ni presenten indicis d'haver tingut mai murs d'obra (un d'ells, de dimensions reduïdíssimes i dalt la carena d'una muntanya, podria ser un «fons de cabana»). Tots aquests assentaments perduraren al llarg de l'Alt Imperi, però són molt pocs els que arriben fins al segle IV i V.

S'ha de confirmar si realment es tracta de dues fases de poblament ben individualitzades en el temps o si, pel contrari, hi ha sols la simple continuació d'un procés ininterromput de progressiva ocupació de la terra.⁶ Seria interessant comparar les cultures materials que tenien els assentaments de les dues fases durant el seu període de convivència (segles II i I a. C.) per tal de comprovar si presenten diferències que poguessin correspondre a estructures socio-econòmiques distintes. Cal també investigar els canvis que sofreixen els jaciments de la segona fase a mesura que van desapareixent els antics. Els espais abandonats ¿els ocupen nous assentaments, són absorbits per les *villae* ja existents o resten despoblats? Per poder donar una resposta consistent s'hauria d'ampliar la prospecció a tota la comarca, tasca que no ha estat realitzada exhaustivament encara, a fi de proporcionar una visió global més segura a l'anàlisi de les relacions espacials.

Als termes municipals de Vilanova i la Geltrú, Cubelles i Cunit (aquest darrer ja al Baix Penedès) no es coneixen gaires jaciments, creiem que més a causa de problemes de prospecció que no pas per una manca real de restes arqueològiques. Tanmateix el que sabem no sembla diferir subs-

5. La cronologia inicial de dos dels jaciments amb estructures arquitectòniques pot situar-se entorn del canvi d'era, mentre que la de l'altre es remunta al segle II. El material més antic recollit pels voltants de les restes d'un *lacus* és un únic fragment amorf de campaniana B. En un jaciment ibèric amb relativa abundància de campaniana B es trobà un fragment de *tegula* i un altre d'*opus signinum*.

6. Alguns jaciments amb materials ibèrics no tenen una cronologia segura. Podria donar-se la casualitat que s'iniciessin en el segle III, però no ho creiem gaire probable. Sembla més aviat que són tardans i que existiren sols durant els dos darrers segles abans del canvi d'era. Caldrà esperar que noves prospeccions proporcionin materials significatius.

tancialment del que es coneix de la zona Sant Pere de Ribes-Sitges.⁷ Sols hi ha una excepció, però de fonamental importància. Es tracta d'Adarró, al costat del mar i a la vora de l'extrem sud-occidental del casc urbà de Vilanova i la Geltrú.

Des de fa temps es coneixia en aquest indret, antiga quadra medieval, l'existència d'un poblat ibèric amb una cronologia inicial dins del segle —iv, al que succeïren diverses construccions romanes.⁸ Recentment, a conseqüència d'unes obres, quedà al descobert un nou sector amb restes arqueològiques que confirmen la importància d'aquest jaciment per al coneixement de la història antiga de la comarca. Sembla que en època romana Adarró continuà sent un nucli de poblament concentrat i que el lloc fou utilitzat de manera ininterrompuda fins a l'època tardo-romana.⁹ La regió de terres planes que l'envolta i per la qual s'escampa el poblament ibèric i romà resta perfectament delimitada al nord i a l'est per les estribacions muntanyoses del massís de Garraf, zones abruptes i quasi despoblades que la separen del Baix Llobregat i l'Alt Penedès (fig. 1). Aquest relatiu aïllament es trenca a l'extrem sud-oest, per on es comunica sense dificultats amb l'extrem meridional del Baix Penedès. És possible que ens trobem davant d'un nucli central (poblament concentrat) amb un «hinterland» proper (poblament dispers) ben delimitat. Si així fos l'estudi del poblament antic a la comarca de Garraf tindria un interès particularment elevat, degut al seu original model d'organització territorial. — MAGÍ MIRET.

Nota: Posteriorment a l'entrega d'aquestes notes a la impremta, hem localitzar materials anteriors al segle —iv en tres jaciments. Es tracta, respectivament, d'una vora i fragments amorfs d'àmfora fenícia d'espalla carenada; un fragment amorf de vernís roig de tipus fenici i una vora d'àmfora marvalista del tipus 4 de M. Py. Aquestes troballes desmenteixen que la cultura ibèrica aparegui a Garraf plenament formada i de forma repentina en el segle —iv, i testimonien que els seus orígens poden remuntar-se com a mínim als segles vi-v a. C.

7. Els jaciments coneguts al terme de Castellet i la Gornal es relacionen geogràficament més amb la plana baix-penedesenca que amb la regió litoral de la comarca de Garraf.

8. A. ARRIBAS, *El poblado ibérico y la villa romana de Adarró (Villanueva y Geltrú)*, en *Ampurias*, XXI, 1959, pàgs. 323-329; G. TRIAS, *Cerámicas griegas de la Península Ibérica*, València, 1967-68, pàg. 273, vol. I, lám. CXLIV; vol. II (dos *kylix* de principis del segle iv).

9. ANTONI FERRER, *El poblado ibero-romà de Darró, de nou al descobert*, en *Informació Arqueològica*, Butlletí Informatiu de l'I.P.A. de la Diputació Provincial de Barcelona, n.º 26, 1978, pàgs. 24-28; A. LÓPEZ, A. FERRER, LL. MORMENEO, *Materials superfcials recollits al poblat ibero-romà de «Darró» (Vilanova i la Geltrú)*, a *Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer*, Vilanova i la Geltrú, 1981, pp. 123-140.